

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

СИЛАБУС
Теорія і практика навчання і виховання з основами школознавства

Код дисципліни	ОК 9.2
Освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова /вибіркова
Галузь знань	01 Освіта /Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма	Початкова освіта та мова і література (англійська), Початкова освіта та психологія, Початкова освіта та інформатика
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин, 60 аудиторних)
Види аудиторних занять	Лекційні, практичні, лабораторні заняття
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна, заочна, дистанційна, змішана
Форми контролю	2/Зал. 3/Екз.

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, учене звання, посада)	Решетняк Віктор Федорович, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри теорії і методики початкової освіти
E-mail:	reshetnyak@gnpu.edu.ua
Профіль викладача	https://nnipp.gnpu.edu.ua/kafedry/kafedra-teorii-i-metodyky-pochatkovoi-osvity/reshetnyak-viktor-fedorovich.html
Консультації	Щопонеділка, 14.00-15.00 год., кафедра теорії і методики початкової освіти, І.К.: 798 9546 6879 Код доступу: 6ii6Q1 https://us04web.zoom.us/j/798954...

Пояснювальна записка

Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу – Ґрунтовне засвоєння методологічних принципів та основних понять педагогіки, формування у майбутніх педагогів систематизованих педагогічних уявлень, теоретичних знань та практичних умінь, які дозволять їм адекватно і ефективно використовувати одержані знання при реалізації функцій у педагогічній діяльності; усвідомлення значущості системних знань про педагогічні особливості організації освітнього процесу в закладі середньої освіти.

Розкрити перед студентами перспективні шляхи опанування професійною діяльністю учителя-вихователя, сформувати в студентів розуміння стану освіти в Україні, місця і сутності нормативної бази на яку вона спирається, закласти основи розуміння предмету педагогіки, методів педагогічних досліджень.

Освітній компонент вивчається в другому семестрі і повинен закласти основу розуміння майбутнім вчителем початкових класів сутності особистості та значення причинно наслідкових зв'язків у процесі її формування та розвитку.

Завдання

□ **Забезпечити засвоєння студентами базових методологічних принципів та основних понять педагогіки**, сприяти формуванню цілісної системи педагогічних знань, необхідних для розуміння закономірностей та механізмів освітнього процесу.

□ **Сприяти формуванню у студентів практичних умінь і навичок**, які забезпечують ефективне застосування педагогічних знань у процесі реалізації освітніх і виховних функцій майбутнього вчителя початкових класів.

□ **Ознайомити студентів з організацією сучасної системи загальної середньої освіти в Україні**, її нормативно-правовим забезпеченням та перспективами розвитку, зосередивши увагу на ролі та функціях вчителя-вихователя в освітньому середовищі.

□ **Сприяти усвідомленню студентами значення педагогіки як науки**, її предмету, функцій і методів наукового пізнання, формувати здатність аналізувати причинно-наслідкові зв'язки у процесі формування й розвитку особистості дитини.

Преріквізити: Філософія, Вступ до спеціальності, Загальна психологія з практикумом.

Постреквізити: Методика виховної роботи в закладах оздоровлення і відпочинку, Педагогічна практика (безвідривна), Педагогічна практика в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, Виробнича педагогічна практика, Педагогічна практика на робочому місці вчителя початкових класів.

Відповідно до освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта здобувачі освіти повинні оволодіти загальними і фаховими компетентностями.

Майбутні вчителі початкових класів повинні **оволодіти такими компетентностями:**

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку

суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності (ФК)

ФК 3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

ФК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

ФК -5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

ФК – 6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій

ФК 8 Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ФК 9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

ФК 10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

ФК 11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

ФК 12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Очікувані результати навчання (ПРН)

ПРН-2. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПРН-3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПРН-4. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПРН-5. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПРН-6. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовнолітературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і

здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПРН-7. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПРН-8. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПРН-9. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПРН-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПРН-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПРН-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПРН-14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПРН-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПРН-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

Організація навчання

Види занять. Лекція передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Із метою активізації пізнавальної діяльності студенти відповідають на запитання за темою заняття, беруть участь у вирішенні проблемних ситуацій. Запитання сприяють з'ясуванню рівня обізнаності здобувачів освіти із матеріалом курсу, визначають ступінь їх готовності до сприйняття і засвоєння наступного матеріалу.

Практичні заняття передбачає поглиблений, детальний розгляд здобувачами освіти окремих теоретичних положень курсу, формує вміння та навички практичного застосування теоретичних знань шляхом індивідуального виконання відповідно до переліку поставлених завдань. Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття передбачає проведення попереднього контролю засвоєних знань, умінь і навичок здобувачів освіти, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування, перевірку контрольних завдань, оцінювання. Під час виставлення підсумкової оцінки зараховуються оцінки, отримані студентами за окремі практичні заняття.

Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність студента, спрямована на поглиблення знань, яку викладач планує разом зі студентом, але її виконання студент здійснює під безпосереднім керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою дисципліни та містить завдання різного типу: від підготовки повідомлень, складання опорних конспектів до творчих завдань – виступ-презентація тощо.

Структура залікових кредитів дисципліни

№ п/п	Назва розділів, тем	Всього годин	Ауд. зан.	Лекції	Практ. зан.	С Р С
1	2	3	4	5	6	8
	Змістовий модуль 1. Теорія виховання					
1.	Тема 1. Суть процесу виховання.	8	4	2	2	4/7
2.	Тема 2. Закономірності та принципи виховання. Цілі сталого розвитку.	10	6	2 / 2	4	4/7
3.	Тема 3. Система національного виховання в умовах Нової української школи.	8	4	2	2	4/7
4.	Тема 4. Основні напрями діяльності вчителя початкових класів в Новій українській школі.	8	4	2	2 / 2	4/7
5.	Тема 5. Форми організації виховної роботи вчителя початкових класів. Система роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.	8	4	2	2	4/7
6.	Тема 6. Методи виховання учнів початкових класів в умовах НУШ.	10	4	2	2	6/7
7.	Тема 7. Характеристика основних напрямів виховання. Формування наукового світогляду. Soft skills як складова формування особистості.	8	4	2	2	4/7
	Змістовий модуль 2. Теорія навчання					
8.	Тема 1. Предмет і завдання дидактики. Цілепокладання в дидактиці.	8	4	2	2	4/7
9.	Тема 2. Зміст початкової освіти в умовах НУШ.	8	4	2	2	4/7
10.	Тема 3. Освітній процес в початковій школі. Закономірності й принципи навчання в Новій українській школі.	10	4	2 / 2	2	6/7
11.	Тема 4. Уміння учнів учитись як ключова компетентність в початковій освіті.	8	4	2	2	4/7
12.	Тема 5. Форми організації процесу навчання. Методи, засоби і технології навчання в Новій українській школі.	8	4	2	2 / 2	4/10
	Змістовий модуль 3. Основи школознавства					
13.	Тема 1 Загальні основи управління і керівництва освітнім процесом у початковій школі в умовах НУШ.	6	4	2 / 2	2	2/7
14.	Тема 2 Методична робота в початковій школі в умовах НУШ.	6	2	2	2 / 2	4/7
15.	Тема 3 Ведення документації у Новій українській школі.	6	4	2	2	2/7
	Разом	120	60 /12	30 / 6	30 / 6	60/ 108

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів

Загальний підсумковий бал із дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, і виставляється у відомість обліку успішності, індивідуальному навчальному плані студента за двома шкалами оцінювання: 100-бальною і ECTS.

Таблиця 1.

Відповідність шкал оцінювання та критеріїв визначення рівнів навчальних досягнень здобувачів освіти

100-бальна шкала	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень студентів
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
60-63	E	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
1-34	F	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондар В.І. Дидактика: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної педагогіки: навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 566 с.
3. Державний стандарт початкової освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/
4. Закон України «Про освіту». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
5. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. 3-тє видання, перероблене та доповнене. К.: Видавництво Ліра, 2016. 608 с.
6. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта» Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 192 с
7. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Вища школа, 2005. 343 с.
8. Корсак К. В. Вища освіта і Болонський процес: Навчальний посібник. Київ: МАУП, 2007. 352 с.
9. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.

10. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навч. посібник. 3-тє видання, доповнене. К., 2008. 608с.
11. Нова українська школа: Порадник для вчителя Під заг. ред. Бібік Н.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяда», 2017. 206 с.
12. Ортинський В. Л. , Козловський Ю. М. , Дольнікова Л. В. Педагогіка. Видавництво: Львівська політехніка. 2020. 372 с.
13. Пальчевський С.С. Педагогіка. Навч. посіб. 4 – те вид. Київ: Видавництво «Каравела», 2024. 496 с.
14. Пащенко М. І. Педагогіка. Навч. посіб. К. : Видавництво: Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
15. Практикум з педагогіки. Навчальний посібник. Г. Пономарьова, І. Репко, В. Одарченко – Харків : ТО Ексклюзив, 2016. – 243 с
16. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. К: Грамота, 2012. 504 с.
17. Савченко О. Закон України «Про освіту»: коментар у контексті проблем реформування початкової освіти. *Початкова школа*. 2018. № 1.
18. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. К. : Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.
19. Наказ МОН України Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання м. Київ від 02 серпня 2024. № 1093

Додаткова:

1. Lysohor Liudmyla, Kovalchuk Volodymyr, **Reshetniak Viktor**, Zhyhaylo Oksana, Koltok Lesia, Lutsiv Svitlana Reality of Primary Education Development in the Conditions of the New School Revista romaneasca pentru educatie multidimensionala Том14 Випуск1 pp.243-257 DOI10.18662/rrem/14.1Sup1/548 Дата індексації2022-04-18 <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000773540300015>
2. **Reshetnyak Victor**, Popadych Olena, Korchakova Nataliia, Shyshova Olha, Shulzhenko Dina, Sichka, Viktoriia Innovations in Primary Education: Neuropsychological Aspect. Brain-broad research in artificial intelligence and neuroscience. Том13 Випуск1 Стор 173-187, 2022 DOI10.18662/brain/13.1/275 <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000788753200011>
3. **Решетняк В. Ф.** РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА» ВІСНИК ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА Наукове видання Збірник наукових праць ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ Випуск 3 (47), 2021. с.137-143
4. Bilier, O (Bilier, Oksana) ; **Reshetniak, V** (Reshetniak, Viktor) ; Vasko, O (Vasko, Olha) ; Drokina, A (Drokina, Alina) ; Klanichka, Y (Klanichka, Yuriy) ; Barda, S (Barda, Svitlana) Innovative Learning Technologies for Future Elementary School Teachers in the Context of Neuropedagogy. *Brain-broad research in artificial intelligence and neuroscience*. 2023. 14 (4). P. 66-81. DOI10.18662/brain/14.4/492

Рекомендована література з Основ школознавства

Основна:

1. Григораш В. В. Настільна книга заступника директора школи з навчально-виховної роботи. Х. : Вид. група «Основа», 2008. 304 с.
2. Григораш В. В. Організація діяльності керівника школи. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 224 с.

3. Кулаченко О. В. 105 схем і таблиць: Заступнику директора та вчителю початкової школи. Х. : Вид. група «Основа», 2009.112 с.
4. Методична робота вчителя початкових класів / упоряд. О. Б. Полевікова. 2-ге вид. Х: Вид. група «Основа», 2012. 320 с.

Додаткова:

1. Бондаренко Г. Л. Нетрадиційні форми роботи методичних об'єднань учителів початкової школи. *Початкова освіта* [Методичний порадник]. 2013. №36. С.3-7.
2. 3.Короткий термінологічний словник з інноваційних педагогічних технологій [електронний ресурс]. - Режим доступу до документа: <http://www.info-library.com.ua/books-text-6601.html>
3. Лист МОН України від 05.06.2015 № 1/9-280 «Про організацію навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2015/2016 навчальному році». – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/metodichni-rekomendatsiji/>
4. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/metodichni-rekomendatsiji/>
5. Про затвердження Інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів // Наказ МОН № 412 від 08.04.15 року [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/46989/

Інтернет ресурси

1. Волкова Н. П. Педагогіка : [навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mexalib.com/view/115735>
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>
3. Петренко І. В Динамічні особливості становлення регулятивної сфери школярів з різною навчальною успішністю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/5334/>

Інформаційні ресурси

1. <http://nus.org.ua>
2. <https://mon.gov.ua>
3. www.education.gov.ua
5. <https://pedpresa.ua>
6. <http://www.lib.ua-ru.net>
7. <http://teacher.at.ua>
8. www.nbu.gov.ua
9. <http://ebk.net.ua>
10. <http://ua.textreferat.com>
11. <http://ostriv.in.ua>